

2016
JAARVERSLAG
STICHTING DE TOEVLUCHT

VOORWOORD

In 2016 heeft De Toevlucht, de nachtopvang voor ongedocumenteerde mannen, het gehele jaar gefunctioneerd. De gemeente financierde de kosten voor huisvesting van de opvang en de personeelskosten. De gemeente kon deze kosten bij het Rijk declareren.

De opvang van de gasten vond plaats op een etage van een pand van het Leger des Heils. De Toevlucht beschikte hier over 24 bedden. De ruimte werd door het Leger des Heils ter beschikking gesteld. Het ziet er naar uit dat we in het najaar van 2017 nieuwe huisvesting gevonden moeten hebben, omdat dan de sloop van de huidige opvang een aanvang neemt.

De inzet van vrijwilligers was onverkort groot. Iedere nacht waren er twee van hen als nachtwacht in de opvang aanwezig. Het Leger des Heils was beschikbaar in geval van calamiteiten. Onze gasten werden begeleid door Vluchtelingenwerk.

De samenwerking met STIL en vluchtelingenwerk was belangrijk voor de selectie en begeleiding van de gasten. Uitgangspunt is dat er geen ongedocumenteerden op straat slapen.

Het bestuur is dankbaar voor de betrokkenheid en inzet van allen. Het bestuur stelt vast dat de grote instroom van het aantal vluchtelingen in 2015 en deels ook nog in 2016 niet tot een belangrijke toename van het aantal aanvragen voor een slaapplek bij De Toevlucht hebben geleid. Wel was merkbaar dat de aandacht voor ongedocumenteerden afnam.

Ook is helaas nog geen duidelijkheid over de bed-bad-brooddiscussie in het landelijk beleid. Omdat in andere plaatsen opvangplekken zijn gesloten zien we een toename in aanmeldingen en is er in Utrecht nu een wachtlijst.

Rutger Oolbekkink
voorzitter

Jan de Kruijf
secretaris

INLEIDING

Het jaar 2015 was het jaar waarin veel meer vluchtelingen naar Nederland kwamen dan de jaren ervoor. In 2016 was dat aantal beduidend minder. In 2016 zijn 31,2 duizend asielzoekers en nareizigers geregistreerd. Het aantal asielzoekers in 2016 was met 19,4 duizend de helft minder dan het aantal mensen dat in 2015 een eerste asielverzoek indiende. Het aantal nareizende gezinsleden was met 11,8 duizend maar iets lager dan de 13,8 duizend in 2015. Een belangrijk deel van hen waren gezinsleden van Syriërs, die in de tweede helft van 2015 asiel hebben aangevraagd. De daling van de vluchtelingenstroom is ongetwijfeld het gevolg van het akkoord dat de Europese Unie sloot met Turkije.

Ondanks deze vluchtelingenstroom in 2015 is het aantal mannen dat in 2015 bij De Toevlucht wilde slapen nauwelijks gestegen. In 2016 was wel sprake van een geringe stijging. In de loop van 2016 kregen we meer aanvragen dan we plaatsen hadden. Er ontstond een wachtlijst. De oorzaak is vooral te wijten aan de bed-bad-broodlocaties die in andere steden hun deuren sloten.

VLUCHTELINGENSTROOM

Vluchtelingen zijn er al vele jaren. Tot 2010 sliepen ze veelal in de Sleep Inn of de NOIZ (de reguliere nachtopvang), bij kennissen of op straat. Toen de gemeenteraad in 2010 besloot dat mensen zonder binding met Utrecht, waaronder de ongedocumenteerden, niet meer in de reguliere nachtopvang mochten slapen, werden activiteiten ontplooid om ongedocumenteerden een ander onderdak te bieden. Daarom werd in december 2013 door Stichting De Toevlucht een nachtopvang voor mannen gestart, omdat zij vonden dat mensen niet op straat horen te slapen.

Stichting De Toevlucht Utrecht werd opgericht op 11 december 2013, de datum waarop de stichtingsakte bij de notaris werd ondertekend door de voorzitter en de secretaris. De doelstelling van de stichting is bij de oprichting als volgt geformuleerd:

‘De doelstelling van de stichting is het bieden van een veilig avond- en nachtverblijf voor ongedocumenteerde medemensen in de Utrechtse samenleving en verder al hetgeen hiermee in de ruimste zin verband houdt’.

De stichting probeert het doel onder meer te bereiken door:

- A. het in standhouden van een avond- en nachtverblijf;
- B. het verschaffen van door de doelgroep aangegeven noodzakelijke middelen passend bij voornoemde onder A.;
- C. het creëren van bewustwording op het gebied van mensenrechten en migratie;
- D. het samenwerken met andere organisaties en instellingen;
- E. het verwerven van financiële en andere middelen.

Naast bovenstaand doel is één argument het belangrijkste geweest voor het oprichten van de stichting en de nachtopvang:

‘Het is ondenkbaar en inhumaan dat ongedocumenteerden in Utrecht geen brood, bad en bed hebben’.

De initiatiefnemers vonden dat de opvang sober moest zijn en aanvullend op bestaande voorzieningen. De opvang was in eerste aanleg een winternachtopvang, maar al in 2014 werd de winteropvang in de zomer gecontinueerd. De situatie van een opvang gedurende het hele jaar was hiermee een feit.

Bij de start in 2013 kreeg De Toevlucht een half jaar steun vanuit de PKN (Protestantse Kerk Nederland) en vanuit de lokale Diaconie en Charitas. Dat maakte de start van onze onafhankelijke stichting mogelijk. Na de overname van de financiering van de nachtopvang door de burgelijke overheid zijn de contacten met de kerkelijke organisaties gebleven.

Naast de financiën zijn twee andere elementen onmisbaar voor het zo optimaal mogelijk laten verlopen van De Toevlucht. In de eerste plaats de vrijwilligers, die zich belangenloos inzetten voor de gasten van de opvang.

Vele van onze vrijwilligers doen hun werk in de opvang geïnspireerd door hun geloof. Met enige regelmaat werden acties ondernomen om nieuwe vrijwilligers te werven.

Daarnaast kan een opvang alleen bestaan als er een adequate huisvesting is. De opvang bevindt zich op 2e etage van het gebouw van het Leger des Heils aan de Oudwijkerveldstraat en biedt 26 slaapplekken. Twee daarvan zijn voor de nachtwachten.

De samenwerking met het Leger des Heils is bijzonder prettig. Zij hebben in 2016 de coördinator van de opvang in vaste dienst genomen. Haar inzet voor de opvang is in het convenant dat stichting De toevlucht en het Leger des Heils geregeld.

In het najaar van 2017 zal De Toevlucht naar een andere locatie moeten verhuizen, omdat dan het huidige verblijf wordt afgebroken.

HET BESTUUR

In 2016 bestond het bestuur uit de volgende personen:

Voorzitter	Rutger Oolbekkink
Secretaris	Jan de Kruijf
Penningmeester	Bert Belle
Leden	Gerard Luiten Wim Bos Frank Vader

Gerard Luiten nam aan het eind van het verslagjaar afscheid en werd opgevolgd door Lex Jansen.

RAAD VAN ADVIES

Marieke Witzier
Marieke Sillevs Smitt

COÖRDINATOR NACHTOPVANG

Ageeth Weelink

GASTENCONTACTPERSOON

Hans-Peter Nijman

GEESTELIJKE VERZORGING

Marieke Sillevs Smitt
Geestelijke begeleiding voor de gasten werd verzorgd door Marieke Sillevs Smitt, pastor in dienst van het Diaconie van de Protestante gemeente Utrecht (PGU).

ORGANISATIE

BETAALDE COÖRDINATOR

De dagelijkse leiding van de nachtopvang werd verzorgd door een betaalde coördinator (0,5 fte). Zij roostert voor de begeleiding vrijwilligers (zogenoemde nachtwachten) in en zorgt dat de randvoorwaarden, die nodig zijn voor een goede opvang, geregeld worden. Daarnaast is zij het eerste aanspreekpunt voor de vrijwilligers.

Voor de gasten was de gastcontactpersoon regelmatig aanwezig.

Vraagpunten rond de organisatie zijn in eerste instantie besproken in het werkoverleg dat zeer regelmatig plaatsvond. Beleidsmatige zaken kwamen aan de orde in de bestuursvergaderingen.

DRAAIBOEK

In het draaiboek zijn de taken en plichten van de gasten en vrijwilligers beschreven. Belangrijke onderdelen van het draaiboek zijn brandveiligheid en sancties bij wangedrag van de gasten. Het draaiboek is nodig om ervoor te zorgen dat de nachtopvang goed verloopt.

Gasten werden toegelaten als zij over een voucher beschikken. Deze voucher werd door STIL afgegeven na een intakegesprek, maar pas nadat werd vastgesteld dat het ging om een ongedocumenteerde man van buiten de Europese Unie.

Geen voucher werd gegeven aan mannen met ernstige medische of psychische problemen. Incidenteel werden vouchers afgegeven door Vluchtelingenwerk en het ex-AMA team.

WERKWIJZE

De ingeroosterde nachtwachten zorgen ervoor dat de gasten opgevangen worden in een sfeer van rust en warmte. Ook verstrekken zij brood en drinken. De gasten kunnen vanaf 20.00 uur naar binnen. 's Ochtends moeten zij uiterlijk 8.00 uur naar buiten. Behalve op zondag dan is de uiterste vertrektijd 11.00 uur en kunnen de gasten wat uitslapen.

Nieuwe nachtwachten worden ingewerkt door de ervaren nachtwachten. De coördinator geeft hen het draaiboek en brengt hen op de hoogte van het BHV-protocol.

De opvang verliep vrijwel zonder incidenten. Eénmaal moest de politie ingeschakeld worden omdat een gast zich ernstig misdroeg. Ook was het een paar keer nodig een gast voor korte tijd te schorsen.

2016 IN CIJFERS

72 unieke personen sliepen in 2016 in De Toevlucht. 85% van de gasten sliep er voor het eerst. 48% van de gasten heeft minder dan 3 maanden gebruik gemaakt van de nachtopvang. 89% van de gasten heeft minder dan een jaar verbleven. Er was sprake van een behoorlijke doorstroom. Zij stroomden door naar een andere locatie of enkele gasten keerden terug naar hun vaderland. 22 gasten sliepen er gemiddeld per nacht in De Toevlucht. 24 bedden waren in de loop van het jaar besproken en regelmatig bezet. Soms kwam iemand niet opdagen.

“Wat maakt Toevlucht bijzonder voor mij? De ontmoetingen met de gasten en de andere vrijwilligers. Ik ben in een nieuwe wereld terechtgekomen.”

Barbara, nachtwacht bij Toevlucht

BESTUUR

Het bestuur vergaderde vrijwel iedere maand. Deze vergaderingen werden bijgewoond door de coördinator, de gastcontactpersoon en de Raad van Advies. Tevens was er regelmatig werkoverleg door twee bestuursleden, de gastencontactpersoon en de coördinator over de dagelijkse gang van zaken. De contacten met de vrijwilligers ging per e-mail en via een aantal overleggen.

VRIJWILLIGERSOVERLEG

Driemaal werd een bijeenkomst belegd met de vrijwilligers. Eénmaal om onderling kennis te maken met nieuwe nachtwachten en hen te informeren over de Toevlucht en de lopende zaken. Beide andere keren werden benut om de binding en samenwerking te bevorderen tussen de nachtwachten en om ontwikkelingen van de opvang te bespreken.

ACTIVITEITEN

In de zomer werd er een BBQ georganiseerd in een van de Bij Boshardt locaties van het Leger des Heils door één van de vrijwilligers.

Onze aanwezigheid bij Hacking Habitat in de voormalige gevangenis aan het Wolvenplein was een bijzondere activiteit.

BEGELEIDING

Het bestuur vindt naast 'Bed, Bad en Brood' een vierde 'B', de begeleiding, belangrijk. De begeleiding van de gasten wordt verzorgd door Vluchtelingenwerk en het ex-AMA team voor enkele jongere gasten. Daarnaast wordt de dagopvang van Villa Vrede en tevens het UBUNTU-huis toegejuicht. Gasten waarvan bleek dat ze een alternatieve opvang plek hadden, werden niet meer toegelaten. Aan gasten die regelmatig elders slapen is enige druk uitgeoefend om hen definitief buiten de opvang te laten slapen. Twee bestuursleden, de coördinator en de gastencontactpersoon hadden hierover regelmatig overleg.

BHV

Voor de BHV werd het protocol aangepast. Met name de communicatie via portofoons was een essentiële wijziging van de werkwijze. Voor de BHV wordt gebruik gemaakt van de aanwezige medewerker van het Leger des Heils in het gebouw van de nachtopvang. De beveiligers van het Leger des Heils kunnen worden ingeschakeld bij calamiteiten. Zij schakelen desgewenst hulpdiensten in.

Vastgesteld is dat de bestuursaansprakelijkheid voldoende verzekerd is via de Domstad-polis van de gemeente.

BELEIDSONTWIKKELINGEN GEMEENTE UTRECHT

Na de demonstratie in mei 2014 is de gemeente de nachtopvang voor ongedocumenteerde mannen gaan financieren.

Eind 2014 ging het Rijk over tot het financieren van de kosten die gemeenten maken voor Brood, Bad en Bed. Daarbij had het Rijk de intentie om een gecentraliseerde opvang te realiseren voor de opvang van ongedocumenteerden. Gedacht werd aan een opvang in de vier grote steden en op een centrale plek in het land.

Dit plan is niet gerealiseerd na gesprekken met de Nederlandse Vereniging van Gemeenten. Wellicht heeft het een rol gespeeld dat Utrecht, en een aantal andere steden, niet bereid waren aan zo'n voorziening mee te werken.

Gemeenten zien het veelal als hun taak om er voor te zorgen dat er geen mensen op straat slapen.

Ook de Gemeente Utrecht bleef nadat het Rijk de betalingen voor BBB/B eind 2016 staakte toch de opvang financieren. Wel vindt de gemeente Utrecht dat opvang van ongedocumenteerden onder begeleiding moet plaatsvinden. Begeleiding is hierbij de vierde 'B' (BBB/B).

Het doel van die begeleiding is om na te gaan hoe de toekomst van de ongedocumenteerde er uit zou moeten zien:

- terugkeer
- een verblijfsvergunning
- opvang op een specifieke plek. (*De Weerdsingel, Seguro, andere lidstaat e.d.*)

De gemeente heeft na een workshop in het najaar van 2016 aangegeven dat ze het belangrijk vindt dat er meer opvang voor vrouwen komt. Ook wil de gemeente extra aandacht besteden aan ongedocumenteerden die als 'complexe gevallen' worden bestempeld.

KRIS

Een belangrijk onderdeel van het gemeentebestuur is het registreren van de gasten van De Toevlucht in het KRIS-registratie-systeem. Toevlucht heeft medewerking aan deze registratie toegezegd onder de voorwaarde dat de informatie door de gemeentevertrouwelijk zal worden gebruikt en niet aan derden ter beschikking zal worden gesteld.

OVERLEG EN SAMENWERKING MET ANDERE ORGANISATIES

HULPVERLENEROVERLEG (HO)

Vanaf de start van de opvang in 2013 hebben de coördinator en de geestelijk verzorger van De Toevlucht deel uit gemaakt van het Hulpverlenersoverleg (HO). In dit overleg participeren hulpverleners van STIL, Seguro, De Weerdsingel, Villa Vrede, het AZC, Huize Agnes, het ex-AMA team, St. Dienstverlening Buitenlanders en SNDVU. In dit overleg worden ervaringen uitgewisseld en bezien hoe de organisaties elkaar kunnen bijstaan en versterken. Daar werd gekeken naar het activeren van de ongedocumenteerden. Aangezien zij niet mogen werken is het wel lastig om activiteiten te vinden. Het lukt mondjesmaat. Villa Vrede beheert de activiteitenlijst.

Naast het HO kwam in 2015 een bestuurlijk overleg op gang van de organisaties die met elkaar spreken in het HO. Het doel was om gemeente Utrecht een voorstel te doen over de wijze waarop ongedocumenteerden geholpen kunnen worden. Het gaat daarbij om aan te geven hoe de keten van hulpverlenende organisaties het beste kan worden ingezet.

Daarbij wordt aan de volgende invulling van de keten gedacht:

- Basisopvang BBB/B: De Toevlucht voor iedereen (behalve vrouwen en 'lastige' gasten). Bij deze opvang werd een begeleidingstraject belangrijk geacht.
- Doorstroomvoorziening: Weerdsingel.
- 24-uursopvang: Seguro/Fanga Muso/Huize Agnes/SNDVU: van hieruit werken aan duurzame huisvesting.

De veldtafel is een belangrijke plaats om de plaatsing van de ongedocumenteerden te bespreken.

BEGELEIDING DOOR VLUCHTELINGENWERK

Al onze gasten werden begeleid door vluchtelingenwerk. Sommige om te werken aan een nieuwe procedure en enkelen, over mogelijkheden voor terugkeer, omdat er geen mogelijkheden voor verblijf zijn. Vluchtelingenwerk informeerde ons hierover. In een regelmatig overleg bespraken we de voortgang van de begeleiding en de verdere samenwerking.

SAMENWERKING MET HET LEGER DES HEILS

Met het Leger des Heils zijn in 2016 de afspraken over onze samenwerking vastgelegd in een convenant.

Het tekenen van het convenant met het Leger des Heils.

COMMUNICATIE

POLITIEK

In 2016 was er contact met de CU en de PvdA. Ook is wethouder Diepeveen op bezoek geweest. In het bestek van dit jaarverslag wordt niet ingegaan op de landelijke discussies.

STUDENTEN

Ook in 2016 waren er regelmatig studenten die vanwege hun studie het bestuur of de coördinator wilden interviewen voor de afstudeerscriptie. Deze verzoeken zijn steeds gehonoreerd.

PERS

De pers was nieuwsgierig naar de voortgang van de opvang toen bleek dat de financiëring vanuit het rijk gestopt zou worden. Verder was 2016 een rustig jaar.

WEBSITE

De website is in 2016 opgefrist en het logo werd aangepast aan de werkelijkheid. Dat wil zeggen dat De Toevlucht niet meer 'onder protest' actief is.

TOT SLOT

De nachtopvang van ongedocumenteerde mannen blijft nodig omdat er geen aanwijzingen zijn dat er in de komende jaren geen vluchtelingen naar Nederland en dus ook naar Utrecht komen.

De Toevlucht zal de overheid blijven wijzen op de noodzaak van brood, bad en bed voor iedere dakloze van buiten Europa. Zij zal dit waar mogelijk of wenselijk is samen met anderen doen. Dat er voor de opvang een goede, doch sobere huisvesting nodig blijft is een belangrijk punt voor 2017.

Zowel de vrijwilligers als het bestuur denken met genoeg terug aan het afgelopen jaar. We zijn blij dat we het vele werk ten dienste de ongedocumenteerde mannen in 2016 hebben mogen doen.

Utrecht, 12 juni 2017